

3. Het creëren van een Paradechoreografie

Het Parade-denken

Voordat aan de uiteindelijke creatie van een paradedans wordt begonnen, is het noodzakelijk te brainstormen over een mogelijk thema en de artistieke maar ook praktische uitwerking daarvan. Denk bij het maken van zo'n plan vooral aan datgene wat een parade daadwerkelijk tot een feest maakt zoals presentatie, kostuums, attributen en choreografische verrassingen, maar ook aan de randvoorwaarden van een parade (alles is zichtbaar, alles moet verplaatsbaar zijn zonder voor oponthoud te zorgen). Essentieel voor de creativiteit van het parade-denken is het vermogen om buiten geijkte patronen te denken. Het is een uitgelezen mogelijkheid om iets anders te doen dan gebruikelijk en je dansgroep op zijn origineelst aan een groot publiek te presenteren. Het publiek staat zo dichtbij dat het 'het dansplezier' bijna kan ruiken.

Van thema naar totaalconcept

Verzamel van te voren ideeën voor een thema of: kies eerst een thema en ga naar aanleiding daarvan aan de slag met het vergaren van ideeën. Dit kan eventueel via inspiratieworkshops of inspiratieoefeningen (zie kader).

Voorbeeld

Inspiratieoefening:

Laat alle teamleden een plek opzoeken waar ze gemakkelijk kunnen zitten. Vraag ze hun ogen te sluiten en zich voor te stellen dat ze naar een paradedans kijken. Hoe ziet de stoet eruit? Welke muziek horen ze? Waar komt de muziek vandaan? Welke kostuums trekken voorbij? Laat ze beschrijven hoe er wordt gedanst. Vervolgens stelt iedereen zich voor dat hij of zij zelf meedanst in een kostuum dat best iets heeft mogen kosten. Hoe ziet dat eruit? Denk vervolgens bijvoorbeeld aan kinderen die meedansen. Beschrijf dat beknopt. Verzamel alle ideeën en destilleer er de thema's uit die het meest aantrekkelijk zijn voor een groot publiek.

Voorbeeld

inspiratie-workshop 'de snelkookpan':

de deelnemers krijgen de opdracht om vanuit een bepaalde danssituatie (bijvoorbeeld een verticale rij-opstelling of een duet) een idee te formuleren. Ieder geeft zijn of haar idee door aan de buurman of -vrouw, die daar iets aan toevoegt en het weer doorgeeft aan de volgende enzovoort. Zorg voor papier om de ideeën op te schrijven en aan te vullen. Uiteindelijk wordt gekeken welke ideeën zich hebben geëvolueerd tot bruikbaar materiaal.

Het gekozen thema wordt vervolgens uitgewerkt tot een concept, waarin dans, muziek en beeld een gelijkwaardig geheel vormen. Structureer alle ideeën tot een zo coherent mogelijk totaalconcept en betrek - indien mogelijk - vormgevers en muzikanten bij de verdere uitwerking van het concept. Leg een thema altijd langs de lijnaal van 'publieksaantrekkelijkheid', dat wil zeggen: verplaats je in de toeschouwer langs de kant van de route en kijk hoe leuk een thema overkomt. Bedenk ook een aansprekende titel voor de paradedans.

Tip

Houd bestaande optochten eens in de gaten om inspiratie op te doen voor thema's en/of uitdossingen.

Voorbeeld

In Breda werkten twee choreografen met een groep van rolstoeldansers en moderne dansers. Zij kozen het thema 'danswedstrijd', een onderwerp dat goed en helder te communiceren is met een groot publiek. De choreografie werd opgebouwd uit drie delen (een introductie, een flexibel gedeelte en een theatrale afsluiting), waarbij ieder gedeelte een onderdeel van een danswedstrijd verbeeldde. De naam van de paradedans, 'Danswedstrijd', stond op een bord dat vooruit werd gedragen.

Andere voorbeelden van gekozen thema's zijn: gothic, het wilde westen, rock 'n roll, feest, cheerleaders, wildlife en cupido.

De voorbereiding

Voordat je met de dansers in de studio aan het werk gaat is het verstandig om thema, beeld, muziek en deels de choreografie al uitgewerkt te hebben. Hierdoor ontstaat meer tijd voor het aanleren en het uitwerken van de choreografie en het begeleiden van dansers.

Begin op tijd en maak een realistisch en gedegen repetitieschema. Bedenk hoeveel repetitietijd beschikbaar is. Spreek met de dansers een geschikt repetitietijdstip af en zorg dat iedereen zich daaraan committeert.

Houdt rekening met de flinke afstand: het dansend afleggen van anderhalve kilometer staat ongeveer gelijk aan het lopen van een route van tien (!) kilometer. Alle afstanden worden door de formaties bijna dubbel, soms driedubbel afgelegd (pasjes naar links, rechts, achter enzovoort).

Bedenk dus vooraf welke minimale eisen je aan je dansers wilt stellen wat betreft leeftijd, aantal, durf, uitstraling, fysieke mogelijkheden, homogene of heterogene groep, enzovoort. Houd daarbij rekening met het uithoudingsvermogen van (kleine) kinderen. Een bezemwagen, bijvoorbeeld in de vorm van een fietskar, kan nuttig zijn. Deze maakt dan wel versierd deel uit van het decorontwerp.

Bedenk ook hoeveel tijd en geld vrij gemaakt kunnen worden voor de paradedance. Probeer eventueel sponsors te werven: bedrijven zijn soms best bereid aan zo'n publieksevenement bij te dragen, cash of in natura.

Tips voor de voorbereiding

- *Bekijk voordat je ideeën gaat uitwerken de uitgestippelde route van de parade; zo weet je hoeveel tijd en meters je in moet vullen met een voortbewegende dans.*
- *Verzamel een team van mensen om je heen die elk een taak krijgen (kostuumontwerp en -uitvoering, decorontwerp en -uitvoering, begeleiding van dansers tijdens de parade). Probeer ook met professionele kunstenaars samen te werken. Daag ze uit in hun discipline een concept te bedenken voor hun aandeel van de paradedans.*
- *Repeteer, indien mogelijk, in een grote ruimte (in ieder geval de laatste paar keer), bijvoorbeeld op straat, een landweggetje, een sporthal of een plein; zo kun je ruimtelijke patronen goed uitproberen*

De (dans)creatie

Alles is mogelijk, mits het maar een voortbewegende dans is en je bij de creatie van een paradedans voor ogen houdt dat het één geheel moet worden van dans, muziek en beeld. Een choreografie die zich voortbeweegt kan als volgt worden gemaakt:

- door aanpassing van bestaand materiaal of een bestaande choreografie
- door een nieuw idee in dans vorm te geven.

Tips voor het begin van de creatie

- *Het maakproces start met het uitzetten van een lijn. Waar wil je heen, hoeveel dansers heb je, wat is hun niveau en wat wil je uitstralen?*
- *Vervolgens kijk je hoe je dat in beweging, richting en formaties wilt gaan zetten; daarbij vormen stijl, muziek, attributen en kostuums een belangrijke factor.*
- *Maak dansstukken die sterk afwisselen: sommigen met een stevige verplaatsing, sommigen met meer rust en sommigen die ook op de plek kunnen worden uitgevoerd; deze variatie is niet alleen boeiend voor de toeschouwer, maar ook noodzakelijk om in te kunnen spelen op het wisselende ritme van de tocht (soms stopt de tocht en moet er een 'pas op de plaats' worden gemaakt).*
- *Bouw verrassingen in, vooral in ruimtelijke zin, met onverwachte wisselingen tussen hoog en laag.*
- *Ook is het belangrijk te spelen met formaties (van solo via duo naar groep, van gesloten naar open, van vrije naar georganiseerde opstelling) en richtingen (lineair, zig-zag, diagonaal, alle kanten opschietend, richting publiek).*

Maak uiteindelijk een korte minivoorstelling van bijvoorbeeld vijf tot tien minuten die tijdens de route tien tot twaalf keer kan worden herhaald, afhankelijk van de routelengte. Verdeel deze minivoorstelling op in drie delen: een deel vooruit, een deel op de plaats en een deel voor hergroeperingen. De parade is namelijk een stoet van afzonderlijke groepen, die allen een andere choreografie en ritme hebben. Jouw choreografie moet dus zonodig kunnen stoppen en met stilstaande variaties een pas op de plaats kunnen maken. Zonodig moet je groep kunnen versnellen om een opgelopen afstand weer in te halen.

Regels

- Het gaat hier om een DANSparade: alle verplaatsingen zijn dus choreografeerd. Beperk gewoon lopen of marcheren. Dansers kunnen zo veel meer. Bedenk een dansante manier van voortbewegen, zoals in galop naar opzij bijvoorbeeld.
- Houd rekening met het tempo van de stoet: om een regelmatige vooruitgang in acht te nemen, wordt uitgegaan van een gemiddelde snelheid van één voet per seconde of één uur en 15 minuten om de uitgestippelde 1500 meter af te leggen. Aangezien alle groepen dit tempo aanhouden is het verboden onnodig halt te houden!
- De tussenruimte tussen de groepen moet worden gerespecteerd.
- Maak een choreografie van in totaal ongeveer 10 minuten lengte, opgedeeld in 4 of 5 bewegingsfrases met een verschillend tempo; uit onderzoek blijkt dat een groep ongeveer 10 minuten tot een kwartier in het zicht is van één toeschouwer; de verschillende tempo's zijn handig om in te spelen op de wisselende voortgang van de gehele parade.
- Deze bewegingsfrases moeten non-stop kunnen worden uitgevoerd, in een loop (herhaling); de herhaling zorgt er tevens voor dat de bewegingen zich goed nestelen in het motorisch geheugen van de dansers.
- Zorg dat je start met een snel deel. Zodat een volgende groep niet te lang hoeft te wachten met starten. Bovendien stimuleert het een soepele voortgang van de stoet.
- De choreografie moet de hele breedte van de weg vullen!

Creatieve tips

- Verdeel een grotere groep dansers in kleinere segmenten zodat hun samenspel tot verrassingen in de choreografie kan leiden.
- De circulatie van de dansers d.w.z. dat dansers niet gedurende de hele parade op eenzelfde plek blijven dansen, geeft dynamiek aan een voortbewegende choreografie.
- Bouw rustpunten in; anderhalve kilometer lijkt kort, maar dansend is het pittig.
- Denk ook eens aan een groep die al dansend toeschouwers aan de zijkant een stukje van de parade meeneemt, zodat ze onderdeel worden van de dansparade.
- Bedenk een truc, grap of climax die bij het publiek om de 50 meter een applaus afdwingt.

Inhoudelijke tips

- Vertaal het inhoudelijke choreografische concept naar een schematische weergave op papier.
- Maak de bewegingen niet al te gecompliceerd en zorg voor meerdere frases met variatie in tempo.
- Werk met de groep aan expressie; kies een duidelijke rolverdeling of werk karakters uit.
- Let niet te veel op kleine details; het gaat om het grote gebaar.
- Verdeel de groep, afhankelijk van de totale grootte, in meerdere subgroepen; kies voor elke subgroep een andere bewegingsdynamiek op wel dezelfde muziek!
- Zorg dat er een samenhang blijft bestaan tussen de subgroepen onderling.
- Geef elke subgroep een eigen leider.
- Zorg voor afwisseling en variëteit.
- Gebruik ook de kracht van de massa met unisono bewegingen voor de hele groep.
- Speel ter variatie voor de kijker met versnellingen en vertragingen in je choreografie.
- Varieer in patronen: lineair, zig-zag, achtjes, diagonaal, uiteenspattend.
- Denk ook aan choreografische verrassingen en vondsten; bouw deze 'special effects' apart in; denk bijvoorbeeld aan steltlopers, skaters, steppers of fietsers.
- Ga niet uit van een demonstratie van het niveau van je dansschool maar van een creatief concept.
- Grondwerk is niet onmogelijk, maar wel lastiger; denk hierover goed na.
- Polonaises doen te veel denken aan een carnavalsoptocht. Dat is niet de bedoeling.
- Zorg dat je nieuwsgierigheid en aandacht wekt bij het nog te komen publiek.
- Bouw een 'oh/aah' moment in je choreografie in om de aandacht vast te houden.
- Maak de herhalende delen niet te lang zodat het publiek langs de kant de kans heeft iets van een volgend of vorig deel te zien.

Patronen, rijen, slang en cirkels

Patronen:

- van rij naar kring
- van laag naar hoog
- van gesloten naar open opstelling
- van vrije naar georganiseerde opstelling

Rijen:

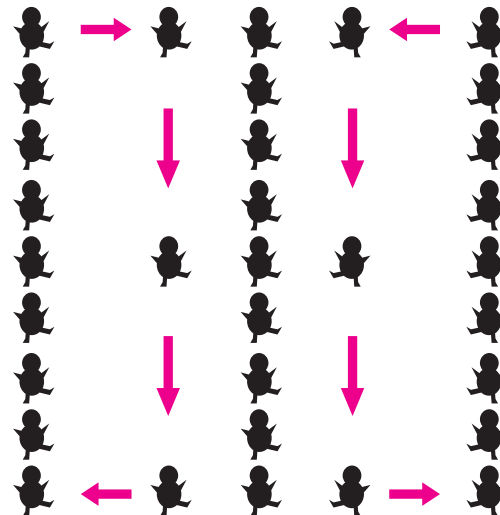
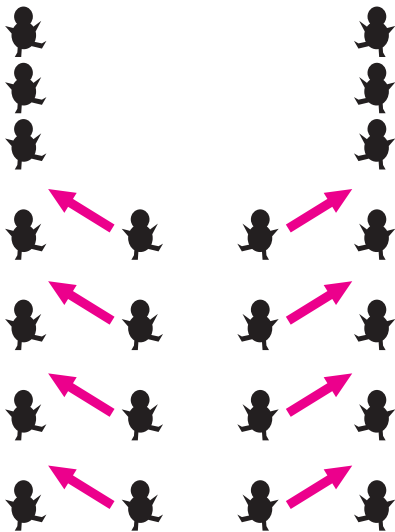
- in- en uitvoegen
- van twee naar vier rijen of andersom
- verspringende rijen (niet recht achter elkaar)
- rijen laten kruisen
- rijen naar elkaar toe draaien
- van de vier rijen dansen de buitenste twee dezelfde combinatie; de binnenste rijen doen iets anders (bijv. duet); ook kun je om en om werken, rij één en drie dansen hetzelfde en rij twee en vier dansen hetzelfde

Slang:

- een slang (een rij mensen achter elkaar) die kris kras door de gehele groep kan bewegen is flexibel in te zetten
- laat de slang om de rest van de groep heen dansen om uiteindelijk weer op hun eigen plaats uit te komen
- een slang werkt fraai als contrast
- het vormen van een slinger of kring geeft ook een leuk effect

Cirkels:

- binnen en buitencirkels
- tegengestelde richtingen

De verhouding tussen tijdsduur, afstand en lengte van de choreografie

Zet de tijdsduur van de choreografie af tegen de afstand van de route en bereken zo nauwkeurig mogelijk hoe vaak een frase wordt uitgevoerd. Hoe meer rekenwerk van te voren is verricht, hoe minder er ter plekke hoeft worden bijgestuurd. In overleg met de organisatie wordt binnen iedere groep een leider aangewezen (een ceremoniemeester), die oog houdt voor de vooruitgang van de groep en de aansluiting bij de rest van de parade. Via een portofoon staat deze groepsleider in contact met degene die het totaaloverzicht over de stoet heeft; opstoppen meldt hij zo snel mogelijk zodat ze kunnen worden opgelost door het inzetten van snellere bewegingsfrases. De organisatie zorgt voor begeleiders die zorg dragen voor een zo vloeiend mogelijk verloop van de parade en die groepen aansporen of vragen te vertragen.

Beeld

Zorg dat je presentatie er feestelijk, verzorgd en verrassend uitziet. Aankleding kan starten met iedereen te hullen in hetzelfde t-shirt, maar dat is nog maar een eenvoudig begin. Voor een Dansparade is het belangrijk juist opvallende elementen te verwerken in de kostuums; de zogenaamde *eyecatchers*. Deze blikvangers komen extra tot hun recht door het gebruik van verschillende materialen.

Werken met *eyecatchers*:

- kleuren: stemmige contrasten springen eruit
- vormen: klein priegelwerk trekt minder de aandacht dan grotere 'pennenstreken'
- volume: durf uit te pakken, bijvoorbeeld met schuim, opgeblazen of gewatteerde stoffen
- glans: zorgt voor een fraaie reflectie en schittering in de buitenlucht

Werken met diverse materialen:

- fluweel, bont, tule, linten, textielverf, baleinen, fiberfill, polyether (schuim)

Met schuim en fiberfill kun je volume creëren, wat op straat geen overbodige blikvanger is. Fluweel en bont zorgen voor een feestelijke verzorgde uitstraling. Baleinen benadrukken de sierlijkheid van een danserslichaam. Kostuumontwerpers weten vaak verrassend te variëren met bovenstaande materialen. Maar met simpele, creatieve trucs kom je zelf ook een eind.

Tip

Voor speciale stoffen hoef je lang niet altijd naar een stoffenwinkel, ze zijn vaak ook te verkrijgen op de markt. Van essentieel belang is het totaalconcept van de aankleding: die moet een geheel vormen. Het kapsel en de make-up moeten aansluiten bij de kostuums.

Praktische tips bij de kostumering en het gebruik van attributen

- Maak gebruik van extensies. Zowel letterlijk (b.v. door het verlengen van armen met stokken of van benen door stelten of door gebruik te maken van attributen als paraplu's, schermen, grote maskers en dergelijke) als figuurlijk (het maken van grote, open, lange bewegingen).
- Zorg bij het gebruik van attributen dat deze al vroegtijdig bij de repetities worden inzet.
- Houd bij de kostumering rekening met de weersomstandigheden die bij de tijd van het jaar kunnen horen.
- Let op dat kostuums, decors en attributen van alle kanten zichtbaar zijn.

Durf groots en gek te denken: een karikaturale vormgeving werkt minstens zo goed – misschien nog wel beter - in een parade dan een folkloristische of realistische. Denk bijvoorbeeld aan grote uitstaande rokken, aparte schorten, gekke mutsen en pruiken. Zorg dat de presentatie goed zichtbaar is voor publiek dat drie rijen dik staat, bijvoorbeeld door twirlers niet alleen met batons (majorettestokken) maar ook met pompons (bollen van draadjes) en vlaggen te laten zwaaien (die steken boven de menigte uit). Ook het werken met sierbogen is een optie. Je kunt eventueel door middel van attributen dansers in het pas-op-de-plaats gedeelte een verhoging geven. Lifts versterken het zicht, evenals acrobatische interacties.

Let op: ook de begeleiders dienen in kostuum te verschijnen, want het visuele totaalplaatje is belangrijk. Bezemwagens, zoals bakfietsen en fietskarren dienen ook geïntegreerd te worden in de aankleding.

Tip

Karren en wagens kunnen ook worden gebruikt om trucs op te doen, om op te dansen of om minder voortbewegende, dansante elementen toe te voegen. Dit bevordert niet alleen het zicht, het oogt ook spectaculair. Onmisbaar is een aankondigingbord met de titel van de choreografie en de naam van de groep. Zo is het onderscheid tussen de groepen voor het publiek duidelijk zichtbaar en zien ze direct waar een groep vandaan komt en met welk thema is gewerkt.

Last but not least: goed schoeisel is enorm belangrijk. Sportschoenen zijn goed, sneakers ook. Hakken zijn af te raden: een straat is niet zo glad en egaal als een balletvloer in een studio of theater.

Muziek

Bedenk vooraf of en hoe je choreografie begeleid gaat worden: maken de dansers zelf muziek, zingen ze, heb je een geluidswagen, een muziekgroep die je begeleidt, trommelaars, een draaiorgel? Alles is mogelijk!

Een geluidswagen gaat meestal vooraf aan een groep, zodat de muziek zich achterwaarts 'uitstrooit' over de dansers. Zeker bij een grote groep is dat noodzakelijk. Bij hele grote groepen is het zelfs nodig om een geluidswagen middenin te integreren, anders horen de achterste dansers niets meer. Bij kleinere groepen kan de geluidswagen ook achteraan rijden, mits de muziek zo ver reikt dat ook de voorste dansers het goed kunnen horen. Let dus op het bereik van het geluid.

Zorg wel dat uitlaten zodanig worden omgeleid – hier bestaan speciaal buizen voor – dat dansers niet in de uitlaatgassen hoeven te dansen. Bedenk liever alternatieven zoals versierde huifkarren en fietskarren.

Voorbeeld

Een draaiorgel of een paard-&-wagen is een feest om te zien en te horen.

Levende muziek vergroot de aantrekkelijkheid van een paradedans, maar het betekent wel een dansgroep gebonden is aan de muzikale mogelijkheden en het repertoire van de muziekgroep waarmee wordt samengewerkt. Overleg tijdig over de te gebruiken composities. Bedenk ook dat instrumenten vervoerd moeten worden.

Tips voor de muziekkeuze

- Muziek en dans moeten ook tijdens de repetities gelijk op kunnen gaan; de muziek moet dus eerder klaar zijn om een werkbaar uitgangspunt te hebben bij het maken van de dans.
- Wie kiest voor een bestaande compositie moet zorgen dat de moeilijkheidsgraad aansluit bij het niveau van de muzikanten; de muziek moet in een betrekkelijk korte tijdsperiode ingestudeerd worden.

Het instuderen

Het instuderen van een paradedans kost tijd. Er moet stevig worden geoefend, ook al is het maar een eenmalig optreden. De Dansparade biedt namelijk een unieke mogelijkheid om een blijvende indruk achter te laten bij een groot publiek!

Oefen de dans ook zes tot tien keer achter elkaar zodat dansers leren de energie zorgvuldig te verdelen. Een paradedans heeft een lange adem.

Zorg aan het eind van het repetitietraject dat er ruimte is om te oefenen met het samenbrengen van muziek, dans en beeld, in de studio maar in ieder geval op straat. De onderlinge communicatie moet duidelijk, helder en verstaanbaar zijn, ook buiten!

Tip

Zorg voor het goed doorspreken van tekens, die als ruggensteun dienen voor het onthouden van de choreografie. En tekens om ter plekke bij te sturen! Bijvoorbeeld tekens voor kleinere of juist grotere stappen, voor een stopmoment of voor een versnelling.

Belangrijk!! Ga altijd proefdraaien op straat. Probeer je act of choreografie altijd van tevoren uit op een landweggetje of een rustig straatje. Een studio is een totaal andere entourage dan de buiten lucht; ook kun je inspelen op misverstanden die ontstaan door het herhalen van steeds dezelfde choreografie.

De valkuilen

- De grootste valkuil: iemand denkt even een dansje te maken in een lopende versie. Dat is niet interessant voor een publiek: het moet een doorgaand spektakel zijn. Iedereen moet continu stralen!
- Pas de moeilijkheidsgraad aan. Beter een basisidee goed uitgewerkt dan een overmoedig idee rommelig. Begin echter ook weer niet te bescheiden uit onzekerheid.
- Maak geen delen die te lang zijn. Soms verplaatst de stoet snel, als delen van de je voorstelling dan te lang zijn kan het publiek maar een klein gedeelte zien.
- Maak geen dans waarmee je niet flexibel om kunt gaan. Zorg ervoor dat er delen in je dans zitten waarmee de groep zich sneller of langzamer kan verplaatsen. Zo voorkom je dat dansers moeten stilstaan of moeten rennen tijdens de parade, wanneer er gaten dreigen te vallen.
- Zorg ervoor dat afzonderlijke delen eenvoudig in elkaar kunnen overlopen.